

## **ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

**Бурсова С. С.**

*старший викладач кафедри дошкільної освіти  
Полтавський національний педагогічний університет  
імені В. Г. Короленка  
м. Полтава, Україна*

У сучасному світі неможливий демократичний розвиток суспільства без опори на принцип толерантності, що передбачає уміння досягати згоди та компромісу у найважливіших суспільних і міжособистісних проблемах, уміння вести цивілізований діалог, враховувати думки та інтереси інших, вміння виключати агресію з відносин з оточуючими.

Аналіз психолого-педагогічних досліджень дав можливість говорити про те, що старший дошкільний вік є сприятливим до формування толерантності, як якості особистості, яка при взаємодії з однолітками прийматиме різні точки зору, легше адаптуватиметься до соціальних ситуацій, включаючи навчання в школі.

Для старших дошкільників міжособистісна толерантність передбачає уміння без крику і сварок домовлятися, ввічливо поводитися, вислуховувати до кінця думку іншого, розуміти його почуття, настрої; якщо необхідно, то поступатися і чекати; ділитися різними речами, спокійно розмовляти, не порушувати хід гри або розмови галасливим вторгненням. Дитина повинна уміти проявляти до товариша попереджувальність і увагу, ввічливість і дбайливість (дякувати за надану допомогу, вибачатися у разі помилки, просити дозволу на певні дії у разі потреби тощо [3, с. 102]).

Базовий компонент дошкільної освіти (2021) визначає такі уміння дитини, як: орієнтування у світі людських взаємин; співпереживання та співчуття іншим; прояв інтересу до спільної діяльності з однолітками та дорослими, об'єднання спільних зусиль для досягнення результату; толерантне ставлення до хворих однолітків; повага до бажань та інтересів інших людей; узгодження власних інтересів, бажань, дій з іншими членами суспільства тощо [1]. Всі ці уміння у своїй сукупності складають основу толерантного світоставлення дошкільника.

З метою виховання у старших дошкільників толерантності ми пропонуємо здійснювати роботу у декілька етапів:

– Ознайомлювально-пізнавальний, метою якого накопичення дошкільниками знань та уявлень щодо толерантної поведінки,

усвідомлення ними різноманітності культур у світі, унікальності кожної з них, розуміння значення доброзичливого ставлення до інших культур. Серед форм та методів освітньої роботи варто виокремити: заняття («Подорож Україною», «Земля – дім людства», «Барвиста планета», «Ми завжди прийдемо на допомогу»); ігри («Промінчики людяності», «Збудуємо місто друзів», «Квітка доброти») прослуховування казок народів світу та обговорення їх змісту («Звірі в хатинці» (Україна), «Кіт на горі Доврефел» (Скандинавські країни), «Лев та жук» (африканські)); читання казок В. Сухомлинського («Нехай будуть і Соловей і Жук», «Я хочу сказати своє слово», «Велике і маленьке» та ін.).

– Емоційно-ціннісний етап передбачає розвиток емпатії, здатності дітей розрізняти та оцінювати емоції та почуття інших. До форм та методів освітньої діяльності варто віднести вправи на зняття негативних емоційних станів («Ритмічне дихання», «Настрій», «Подаруй усмішку»); емоційно-розвивальні ігри («Відгадай емоцію», «Створи емоцію», «Що змінилося», «Риси характеру»); ігри на саморегуляцію та самооцінювання («Скни втому», «Намалюй настрій», «Зобрази емоцію», «Хода і настрої»).

– Метою діяльнісного етапу є формування навичок толерантних взаємовідносин дошкільників на основі терпимості, доброзичливості, конструктивної та компромісної взаємодії. Форми та методи: колективні ігри («Мої вітання», «Таємний друг», «Чемно відмовлю»); створення проблемних ситуацій («Візьми себе в руки»); театральна та трудова діяльність.

Запровадження вищезазначених етапів щодо виховання толерантності у дітей старшого дошкільного віку сприятиме формуванню пізнавальних інтересів; прояву толерантної та доброзичливої поведінки у різних соціальних групах; вмінню організовувати та підтримувати різні види діяльності; розрізняти емоційні стани інших та адекватно реагувати на них; позитивно ставитися до людей різної національності; в ігровій та трудовій діяльності – вмінню домовлятися, вести діалог та узгоджувати свої дії з іншими.

### **Література:**

1. Базовий компонент дошкільної освіти : [нормативний документ]. 2021. URL: <https://mon.gov.ua/ua/search?key=Базовий> (дата звернення: 06.10.2023).

2. Кузьмук Л. І., Анікіна О. П. Виховання толерантності у старших дошкільників. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти* : збірник наукових праць. *Наукові*

записки Рівенського державного гуманітарного університету.  
Випуск 9(52), 2014. С. 255–261.

3. Максимова О. О. Толерантність як складова морального виховання. *Наукові записки* : [збірник наукових статей] / укл: Л. Л. Макаренко. К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. Вип. 128. С 101–108.

## **РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ МНЕМОТЕХНІКИ**

**Гнатовська К. С.**

*кандидат педагогічних наук,*

*старший викладач кафедри теорії і методики викладання  
філологічних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті*

*Харківський національний педагогічний університет*

*імені Г. С. Сковороди*

*м. Харків, Україна*

Проблема розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку не втрачає своєї актуальності упродовж багатьох років. Це пов'язано з тим, що мовлення дитини має стати основою для її успішної соціалізації, дозволяє набувати досвід спілкування у різноманітних комунікативних ролях, сприяє формуванню емоційного інтелекту та є запорукою успішного входження в період шкільного дитинства. Саме тому науковці, вихователі-практики, методисти дошкільних закладів освіти, батьки постійно опікуються означеною проблематикою і шукають нові, більш ефективні методики мовленнєвого розвитку дітей.

Відповідно до Базового компонента дошкільної освіти, перед ЗДО постає завдання щодо засвоєння кожною дитиною культури мовлення й спілкування, елементарних правил користування мовою в різних життєвих ситуаціях [1]. Ці вимоги можливо реалізувати лише через постійну практику залучення дітей до комунікативної взаємодії, яка потребує сформованих умінь розгорнутого, логічного й послідовного мовлення. Натомість вихователі й батьки засвідчують, що дітям складно спілкуватися з однолітками, зростає чисельність дітей, що мають вади мовлення різноманітної етимології, обмежений лексичний склад, проблеми з граматичним складом мовлення, не тривку пам'ять та увагу. У заклади дошкільної освіти все частіше